

Што чуў ад старэйшых жыхароў вёскі Мікасецк, калі быў школьнікам

Нарадзіўся я ў вёсцы Мікасецк (Некасецк) у 1925 годзе. Любіў паслухаць, пра што гутараць старэйшыя аднавяскоўцы, калі часам зберуцца на лаўцы на вуліцы ў святочны дзень.

Памятаю, што вялася гутарка пра Першую сусветную вайну. Прарваўшы восенню 1915 г. абарону, германскія салдаты рухаліся на ўсход (пасля іх спынілі, немцы шмат часу знаходзіліся паміж азёрамі Нарач – Мядзел).

Пяхота і кавалерысты рухаліся праз нашу вёску. З адной хаты выйшаў уладар карчмы. У гэты час ехалі кавалерысты. Карчмар дастаў з кішэні цыгарэтнік (партсігар), закурыў і прапанаваў закурыць немцам-кавалерыстам. Цыгарэтнік быў залатым, ён пераходзіў з рук у рукі. Кончыліся цыгарэты (папяросы). Немец не аддаў цыгарэтнік гаспадару-карчмару, а паклаў у сваю кішэню. Другі немец нахіліўся і выцягнуў з кішэні “ветлівага” карчмара сарэбраны гадзіннік і таксама апусціў у сваю кішэню. Карчмар айкнуў і што было сілы пабег дамоў.

Другі выпадак. Некалькі немцаў-пехацінцаў убачылі ля адной хаты гуляючых курэй. Адзін салдат стаў іх лавіць (каб потым дзесьці іх падсмажыць..). Убачыў гэта гаспадар. Выйшаў з хаты і пачаў махаць кулаком, прыбліжацца да салдата. Немец паставіў ля плота вінтоўку, закатаў рукавы і стаў кулаком штурхаць гаспадара. Распачалося “спаборніцтва”. Сілы былі роўныя. Астатнія немцы назіралі і смяяліся. Не было намеру прымяніць зброю. Сілы “кулачнікаў” аслабелі. Немец паказаў, каб гаспадар прынёс ваду, мыла, ручнік. Прывёўшы сябе ў парадак, немец-салдат падаў руку, забраў вінтоўку і разам з другімі пехацінцамі рушыў ад хаты. Такога выпадку не магло адбыцца у час Другой сусветнай вайны. Гітлеравец застраліў бы.

Працуючы ў свой час (да выхаду на пенсію) у раённай газеце, памятаў амаль усе вёскі Мядзельшчыны. У вёсцы Мохавічы пачуў ад старажылаў пра адну з падзей Першай сусветнай вайны. Нямецкія разведчыкі спынілі аднаго селяніна і папрасілі назваць усе навакольныя вёскі (у немцаў была геаграфічная карта, але разведчыкам хацелася пераканацца, што гэта не перапрануты рускі салдат, пакінуты для таго, каб рабіць дыверсіі). Селянін назваў вёскі і назваў вёску Юдкі, якой не было на карце. Гэта выклікала падазрэнне ў немцаў. Вёску Юдкі назвалі яшчэ трое мужчын. Усіх іх паставілі тварам да сцяны, скіраваўшы зброю. Знайшоўся жыхар Мохавіч, які не назваў неіснуючых Юдак, а назваў суседнюю вёску Усаўшчына, а яна была на карце ў немцаў).

- Чаму вось гэтыя, што стаяць пад сцяной не назвалі Усаўшчыну, а Юдкі? Што яны, не твае аднавяскоўцы, а рускія салдаты?

- Мы усе Усаўшчыну называем Юдкамі, бо там жывуць адны Юдыцкія.

Немец усіх, хто правільна не назваў Усаўшчыну, агрэў шампалам некалькі разоў па плячах. Вось што значыць не ведаць, як правільна называць навакольныя вёскі!

Знакаміты паэт уладзімір Дубоўка ў сваёй паэме “Браніслава” распавёў наступнае. Адзін багаты магнат, які жыў у ваколіцах Мядзела, сваю маленькую дачушку загадаў даглядаць вясковай дзяўчыне. Нянька Браніслава ішла з дзяўчынкай берагам возера. Бераг абваліўся. Выратавалася дзяўчына, а дзіця ўтапілася. Магнат загадаў жывой замураваць у слуп (з цэгля) няньку. Было зроблена. Слуп стаяў на ўзгорку пры ўездзе ў Мядзел з боку Кабыльніка (цяпер Нарач).

У час Першай сусветнай вайны русскія салдаты, убачыўшы цагляны слуп, пачалі яго разбіраць, каб з цэгля рабіць печкі ў зямлянках. Унутры слупа салдаты ўбачылі чалавечыя косці. Спынілі яго разбіраць. Шмат дзесяцігоддзяў стаяў яшчэ гэты слуп. Хто і калі яго разбіраў, дзе пахавалі астанкі жывой замураванай нявіннай дзяўчынкі, не чуў і не ведаю.

*Чарняўскі Міхаіл Трафімавіч,
ветэран вайны і працы,
былы супрацоўнік Мядзельскай
раённай газеты “Нарачанская
зара”.*

7.12.2015 г., к.п.Нарач